

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

доцент _____ І.В.Геруш

“ 25 ” _____ 2020 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«ПЕРША ДОЛІКАРСЬКА ДОПОМОГА
З ОЗНАЙОМЧОЮ МЕДИЧНОЮ ПРАКТИКОЮ»

Галузь знань _____ 22 Охорона здоров'я _____

Спеціальність _____ 226 Фармація, промислова фармація _____

Освітній ступінь _____ магістр _____

Курс навчання _____ II _____

Форма навчання _____ заочна _____

Кафедра догляду за хворими та вищої медсестринської освіти

Схвалено на методичній нараді кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
„03” червня 2020 року (протокол №19)

Завідувач кафедри,

д.мед.н., професор _____ І.А.Плеш

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін фармацевтичного профілю
“17” червня 2020 року (протокол №6)

Голова предметної методичної комісії,

к.фарм.н., доцент _____ О.В. Геруш

Чернівці – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Хомко Олег Йосипович, кандидат медичних наук, доцент homko.oleg@bsmu.edu.ua Рябий Сергій Іллч, кандидат медичних наук, доцент serhii.riabyi@bsmu.edu.ua Каратєєва Світлана Юріївна, кандидат медичних наук, доцент karatsveta@gmail.com
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/doglyadu-za-hvorimi-ta-vishhoyi-medsestrinskoyi-osviti/
Веб-сайт кафедри	http://doglad.bsmu.edu.ua/
E-mail	vmo@bsmu.edu.ua
Адреса	м.Чернівці, вул. Руська, 87
Контактний телефон	+38 (0372) 58-55-57

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	4
Практичні заняття	6
Самостійна робота	80
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Серед широкого спектру навчальних дисциплін, передбачених для засвоєння магістрами фармації, саме дисципліна «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» дозволяє опанувати знання, вміння та практичні навички, які надають можливість фахівцеві швидко та правильно зорієнтуватись у невідкладній ситуації, уникнути фатальних помилок або втрати часу та здійснити першочергові кроки, які врятовують життя людини і/або стануть хорошим підґрунтям для її успішного подальшого лікування у стаціонарі.

Під час опанування дисципліни «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» раціональним є впровадження у навчальний процес сучасних світових напрацювань та стандартів з першої медичної допомоги з широким використанням засобів комплексного практично-орієнтованого навчання.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizaciyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinuyannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyaciyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovor-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;

- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Анатомія та фізіологія людини	Екстремальна медицина
Патологічна фізіологія	Домедична допомога в екстремальних ситуаціях
Фармацевтична ботаніка	Основи організації медичного забезпечення населення і військ
Мікробіологія з основами імунології	
Гігієна у фармації та екологія	
Органічна хімія	
Аналітична хімія	
Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» є засвоєння базових теоретичних положень першої долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками оцінки стану пацієнта, вибору правильної тактики та надання невідкладної медичної допомоги потерпілим на місці події та при транспортуванні до лікувального закладу.

6.1. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- підготовка фармацевта з умінням правильно оцінити стан пацієнта, вибір правильної тактики при наданні екстреної долікарської медичної допомоги - досконале володіння технікою сестринських маніпуляцій;
- оволодіння знаннями, вміннями та навичками щодо забезпечення повного та своєчасного проведення серцево-легеневої реанімації, зупинки кровотечі, накладання пов'язок і табельних та імпровізованих шин для транспортної іммобілізації постраждалих з метою збереження їм життя;
- формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

Розкрити практичні аспекти невідкладної допомоги при:

- ранах та кровотечах
- опіках та та переохолодженні організму
- утопленні
- вивихах та переломах
- черепно-мозковій травмі
- травмі грудної клітини та живота
- шоку

- колапсі
- гострій хірургічній інфекції
- невідкладних станах у хворих з пілептичними і терапевтичними захворюваннями
- отруєннях
- укусах тварин
- невідкладних пологах
- епілептичних випадках тощо.

Підготовка фахівців, яким потрібні знання першої долікарської допомоги, вимагає не тільки теоретичної підготовки, але й оволодіння різнобічними практичними навичками та вміннями при наданні першої долікарської допомоги.

Систематичне вивчення методів догляду за хворими, виконання лікувальних процедур для успішного надання невідкладної медичної допомоги потерпілим та хворим при нещасних випадках і гострих захворюваннях.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту та освітньо-професійної програми вищої освіти підготовки фахівців у ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

7.1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній та/або дослідницько-інноваційній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

7.2. Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7.3. Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 19. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: вивчення дисципліни «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» закладає фундамент для формування у подальшому практичної частини програмних результатів навчання згідно з вимогами Стандарту освіти та освітньо-професійною програмою вищої освіти підготовки фахівців у ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» другого (магістерського) рівня спеціальності «Фармація, промислова фармація»:

Програмні результати навчання:

ПРЗ 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРЗ 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРЗ 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРФ 19. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- значення деонтології в практичній діяльності медичних та фармацевтичних працівників.
- деонтологічні аспекти догляду за хворими;
- види антисептики;
- класифікацію антисептиків;
- асептиків;
- методи стерилізації інструментарію і підручних засобів;
- догляд за хворими та потерпілими;
- методика виконання лікувальних процедур: вимірювання температури тіла, артеріального тиску та пульсу;
- методика виконання лікувальних процедур: постановку медичних банок і гірчичників, п'явок, міхура з льодом, грілки і компресів;
- техніку виконання внутрішньом'язових, внутрішньовенних та підшкірних ін'єкцій;
- основні види перев'язного матеріалу і види пов'язок;
- типи м'яких пов'язок;
- правила накладення і зняття м'яких бинтових пов'язок;
- класифікацію, клінічну картину ран м'яких тканин;
- першу долікарську допомогу потерпілим з пораненнями м'яких тканин;
- причини, класифікацію, клінічну картина кровотеч;
- методи зупинки кровотеч;
- клінічну картину крововтрати;
- першу долікарську допомогу потерпілим із крововтратою;
- визначення груп крові;
- методи переливання крові;
- ускладнення і наслідки кровотеч;
- класифікацію і клініку термічних опіків;
- визначення площі опіків;
- патогенез і клініку опікової хвороби;
- першу допомогу при термічних опіках;
- клініку і першу долікарську допомогу при хімічних опіках;
- клініку і першу долікарську допомогу при променевих опіках;
- класифікацію і клініку відморожень;
- першу долікарську допомогу при відмороженнях;
- клінічну картину загального охолодження;
- першу долікарську допомогу при охолодженні;

- клініку і першу долікарську допомогу при ураженні електричним струмом;
- клініку і першу долікарську допомогу при ураженні блискавкою;
- клініку і першу долікарську допомогу при сонячному і тепловому ударі;
- класифікацію пошкоджень грудної клітки;
- струс грудної клітки: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- зтискання грудної клітки: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- переломи ребер і грудини: клінічну картину, першу долікарську допомогу
- клінічні ознаки і першу долікарську допомогу при пневмотораксі;
- гемоторакс: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- класифікацію раньової інфекції, клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- панарицій: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- мастит: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- флебіт: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- лімфаденіт: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- остеомієліт: клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- гнійний артрит, клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- бешиху. клінічну картину, першу долікарську допомогу;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при гострому апендициті;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при гострому холециститі;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при проривній виразці шлунка і дванадцятипалої кишки;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при защемленій грижі;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при кишковій непрохідності;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при перитоніті;
- класифікацію і клінічну картину термінальних станів;
- види зупинки кровообігу;
- методи оживлення організму;
- класифікацію шоку. Гіповолемічний шок: причини, клінічну картину і першу долікарську допомогу.
- анафілактичний, кардіогенний та інфекційно-токсичний шок: причини, клінічну картину і першу долікарську допомогу.
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при утопленні;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при стенокардії;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при інфаркті міокарда;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при гіпертонічному кризі;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при бронхіальній астмі;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при епілепсії;
- клінічну картину і першу долікарську допомогу при цукровому діабеті;
- діабетичну і гіпоглікемічну коми: причини, клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- фізіологію і періоди пологів, ознаки пологів, що раптово почалися;
- першу долікарську допомогу при пологах, догляд за матір'ю та дитиною після пологів;
- загальну характеристику і принципи надання першої долікарської допомоги при отруєннях;
- отруєння лікарськими препаратами: барбітуратами, психотропними засобами, наркотиками, нейролептиками, транквілізаторами, антидепресантами, психостимуляторами, аналептиками, М-холінолітиками, гангліоблокаторами;
- отруєння алкоголем: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння неорганічними кислотами: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння їдкими основами: клінічну картину і першу долікарську допомогу;

- отруєння кров'яними отрутами: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння оксидом вуглецю: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння гемолітичними отрутами: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння сполуками важких металів і миш'яку: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- отруєння рослинними отрутами: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- харчові отруєння: клінічну картину і першу долікарську допомогу;
- гострі отруєння, викликані укусами тварин: клінічну картину і першу долікарську допомогу.

Уміти:

- використовувати індивідуальний перев'язувальний пакет.
- накладати матерчатий, гумовий, стрічковий або трубчатий джгут.
- техніку закритого масажу серця;
- відновлення прохідності дихальних шляхів;
- проведення штучного дихання;
- користуватися кисневим балоном;
- вимірювати артеріальний тиск;
- пальпувати пульс та визначати властивості пульсу;
- вимірювати температуру тіла;
- підраховувати частоту дихання;
- виконувати підшкірні, внутрішньошкірні та внутрішньом'язові ін'єкції;
- застосовувати найпростіші фізіотерапевтичні процедури;
- притискати артерії у типових місцях з метою зупинки кровотечі (скроневу, загальну сонну, підключичну, плечеву, стегнову, черевинну частину аорти).
- користуватися ротозширювачем і повітрепроводом;
- накладати транспортні шини (імпровізовані, стандартні).
- перев'язувати рани
- переодягати потерпілих та їх транспортувати.
- надавати ПДД при:
  - переломах (закритих та відкритих);
  - вивихах;
  - травматичному шоці;
  - синдромі тривалого роздавлювання;
  - термічних опіках;
  - хімічних опіках;
  - обмороженні;
  - ураженні електрострумом;
  - ураженні блискавкою;
  - проникаючих пораненнях черепа;
  - переломах кісток голови;
  - черепно-мозкові травмі;
  - пневмотораксі;
  - анафілактичному шоці;
  - носовій, легеневій, шлункових кровотечах;
  - при ушкодженні магістральних судин шиї;
  - парезі кишківника;
  - “Гострому животі”;
  - зупинці дихання та серця;
  - гострій затримці сечі;

- напади ниркової коліки;
- переломах хребта;
- при переломах кісток тазу;
- сторонніх тілах у вусі, носі, гортані, горлі, дихальних шляхах.

Демонструвати:

1. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації
2. Демонструвати володіння навичками догляду за хворими із гарячкою;
3. Демонструвати методи обробки рук хірурга та операційного поля;
4. Демонструвати методи підготовки до використання перев'язочного матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію, шовного матеріалу;
5. Демонструвати методику проведення антропометричних досліджень хворого і робити висновок щодо конституціонального типу обстежуваного;
6. Демонструвати навички надання першої допомоги хворим із порушеннями з боку серцево-судинної та дихальної систем.
7. Демонструвати накладання бинтових та гіпсових пов'язок;
8. Демонструвати надання ПДД при:
  - переломах (закритих та відкритих);
  - вивихах;
  - травматичному шоці;
  - синдромі тривалого роздавлювання;
  - термічних опіках;
  - хімічних опіках;
  - обмороженні;
  - ураженні електрострумом;
  - ураженні блискавкою;
  - проникаючих пораненнях черепа;
  - переломах кісток голови;
  - черепно-мозкові травмі;
  - пневмотораксі;
  - анафілактичному шоці;
  - носовій, легеневій, шлункових кровотечах;
  - при ушкодженні магістральних судин шиї;
  - парезі кишківника;
  - “гострому животі”;
  - зупинці дихання та серця;
  - гострій затримці сечі;
  - напади ниркової коліки;
  - переломах хребта;
  - при переломах кісток тазу;
  - сторонніх тілах у вусі, носі, гортані, горлі, дихальних шляхах.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЕКТС.

МОДУЛЬ І

Модуль І. Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою.

Змістовий модуль І. Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою.

Конкретні цілі:

- Демонструвати володіння навичками проведення розпитування хворого і правилами визначення основних показників діяльності серцево-судинної та дихальної систем (пульсу, артеріального тиску, дихання).
- Робити попередню оцінку стану температурного гомеостазу хворого за результатами визначення температури тіла;
- Визначати види кровотеч та величину крововтрати.
- Демонструвати методи остаточної зупинки кровотечі різними способами.
- Демонструвати володіння основними прийомами реанімаційних заходів.
- Демонструвати техніку накладання різних видів пов'язок та засобів транспортної іммобілізації.
- Ідентифікувати пошкодження м'яких тканин, черепа, грудної клітки.
- Ознайомити студентів з методами кваліфікованого надання першої допомоги, своєчасної терапії опікового шоку, тривалість та важкість лікування, значна інвалідність та летальність.
- Ознайомлення студентів з принципами надання першої долікарської допомоги, організації та практичної роботи цієї ланки долікарської допомоги, є обов'язковою складовою підготовки кваліфікованих медичних кадрів.
- Організувати заходи по наданню першої допомоги постраждалому з опіком.
- Організувати заходи по наданню першої допомоги постраждалому з опіком
- Розглянути класифікацію кровотеч. Симптоми гострої анемії. Методи короткочасної зупинки кровотечі, а також остаточної.
- Розглянути класифікацію ран. Характеристика окремих видів ран. Загальні питання перебігу запального процесу та заживлення ран. Комбіновані та сполучні ушкодження. Перша допомога при пораненнях, її значення.
- Розглянути класифікацію термічних травм. Клініка термічної травми. Надання першої допомоги. Променеві ушкодження.
- Розглянути класифікацію вивихів та переломів кісток. Транспортна іммобілізація. Симптоми пошкодження кісток, суглобів, грудної клітини. Струс, удар і здавлення головного мозку. Перша допомога при травмах різного походження.
- Розглянути методи надання само- і взаємодопомоги. Від своєчасності і якості її іноді залежить життя потерпілого.
- Розглянути методи ПДД хворим з термічними ураженнями та відмороженням та профілактикою ускладнень при цих станах.
- Розглянути основні поняття про етику і деонтологію фармацевтичного працівника. Контроль за загальним станом хворого. Догляд за хворими. Основи асептики, антисептики
- Розглянути стани, які виникають при опіках.

Тема 1. Основні принципи загального та спеціального догляду за хворими хірургічного і травматологічного профілю. Поняття про гіпургію.

Десмургія. Види пов'язок. Правила і техніка накладання пов'язок. Пов'язки на окремі частини тіла: на голову, на грудну клітку, на живіт, на верхні і нижні кінцівки.

Студенти повинні мати загальні уявлення ($\alpha=I$): про особливості роботи та обладнання травм пункту, травматологічного відділення в стаціонарі та поліклініці, засвоїти основи десмургії, знати перев'язувальний матеріал, інструментарій для надання невідкладної допомоги постраждалому.

Студент повинен знати ($\alpha=II$): Визначення поняття десмургії, пов'язки, перев'язки. Матеріали, що застосовуються для накладання пов'язок, методи їх накладання. Способи знезараження та використання підручного матеріалу для перев'язки. Застосування

перев'язувального пакету індивідуального (ППП), трубчастого еластичного бинта, лейкопластиру. Вибір пов'язки залежно від місця ушкодження та функціонального її призначення.

Студент повинен опанувати практичні навички ($\alpha=III$):

- по накриванню перев'язочного столика;
- по згортанню бинта;
- по зняттю вузлових швів та скобок “Мішеля” з післяопераційної рани;
- по виконанню перев'язки з накладанням одного з різновидів м'якої пов'язки: циркулярної; повзучої; спіральовидної; восьмиподібної; колосовидної, “Чипець”, Шапочки Гіппократа, “Дезо”, ”Вельпо”, пращевидної пов'язки, пов'язки на один палець, стопу, та кисть.
- провести транспортування хворого з палати в перев'язочну;
- перекласти хворого з ліжка на каталку, з каталки на перев'язочний стіл і навпаки.

Студент повинен вміти ($\alpha=III$): Накладати бинтові, косинкові, пращовидні, клейові, контурні пов'язки на різні частини тіла (голову, грудну клітку, живіт, кінцівки, суглоби, промежину), накладати трубчастий еластичний бинт, ППП, лейкопластир, оклюзійну пов'язку.

Провести аналіз досліджень ($\alpha=IV$): перев'язувального матеріалу та інструментарію для надання невідкладної допомоги постраждалому.

Кровотечі, визначення, класифікація. Методи тимчасової зупинки кровотеч на етапі першої долікарської допомоги. Поняття про кінцеву зупинку кровотеч. Помилки при зупинці кровотеч.

Геморагічний шок. Перша долікарська допомога. Особливості її при внутрішніх кровотечах. Поняття про гемотрансфузію.

Студенти повинні мати загальні уявлення ($\alpha=I$): про методи надання само- і взаємодопомоги, стратегію допомоги при критичних станах та методах першої медичної допомоги, про методи надання першої медичної допомоги при гострих вивихів і закритих пошкодженнях м'яких тканин, правильного транспортування, вибору правильного методу лікування і їх реабілітації з ціллю зниження інвалідності.

Студент повинен знати ($\alpha=II$):

- Визначення поняття кровотечі.
- Класифікацію кровотеч: по анатомо-фізіологічним властивостям; по причинам; по часу виникнення; по місцю виливу крові.
- Загальну клініку кровотечі: суб'єктивну; об'єктивну.
- Місцеву клініку кровотечі.
- Тимчасові методи зупинки кровотечі.
- Правила накладання джгута, ускладнення.
- Кінцеві методи зупинки кровотеч: механічні; фізичні; біологічні.
- Ускладнення кровотеч.
- Основні принципи організації роботи травм пункту та травматологічного стаціонару.
- Уявлення про травму, травматизм,
- Закриті ушкодження м'яких тканин.
- ПДД при закритих ушкодженнях м'яких тканин.
- Яке положення треба надати ушкодженій кінцівці, або тілу хворого перед накладанням шин і транспортуванням хворого.
- Як підготувати шину Крамера для її накладання хворому.
- Знати покази до застосування шини Дітеріхса, та її складові частини.

Студент повинен опанувати практичні навички ($\alpha=III$):

- вміти провести об'єктивне обстеження хворих;
- зібрати анамнез у пацієнта, або супроводжуючих його людей;
- провести об'єктивне обстеження;
- реалізувати нормативні для даної патології лікувально – діагностичні заходи (рентген

- обстеження, ультразвукове дослідження, лабораторні дані, інструментальні обстеження);
- спланувати план лікувальних дій;
- надати необхідну невідкладну долікарську допомогу пацієнтам;
- провести транспортування хворого у хірургічний стаціонар.
- виконати перев'язку, та накладанням бинтової, липкопластирної, клеолової пов'язки;
- перекладати хворого з ліжка на каталку, з каталки на операційний стіл;
- транспортувати хворого на каталці та кріслі-каталці;

Студент повинен вміти ($\alpha=III$):

- оформити медичну документацію;
- виконати пальцеве притискання сонної, підключичної, підпахвинної, пахової, плечової, стегнової, артерії черевної аорти;
- правильно накладати джгут;
- спинити кровотечу шляхом тампонування;
- оглянути шкірні та волосяні покрови;
- використати спосіб Адельмна для зупинки кровотеч;
- провести пальцьове притискання судини в рані.;
- провести транспортування хворого з кровотечею в хірургічний стаціонар.
- Надати ПДД при закритих ушкодженнях м'яких тканин.
- Накласти шину Крамера при травмах передпліччя, плеча та гомілки.
- Накласти шину Дітерікса при пошкодженнях стегна.
- Накласти транспортну іммобілізацію при закритих пошкодженнях кінцівок.
- Вміти укласти ногу хворого на шину Белера.

Провести аналіз досліджень ($\alpha=IV$): по наданню долікарської допомоги при кровотечах. по наданню долікарської допомоги при травмах.

Тема 2. Термінальні стани. Ознаки та діагностика клінічної, біологічної та соціальної смерті. Принципи і алгоритм надання першої долікарської допомоги. Шок і шоківі стани.

Серцево-легенева реанімація. Загальні правила, техніка виконання. Критерії ефективності та помилки при СЛР.

Студенти повинні мати загальні уявлення ($\alpha=I$): про загальні принципи надання медичної допомоги, про першу медичну допомогу, нещасний випадок, організацію швидкої медичної допомоги в Україні, ознаки життя і смерті, причини і характер ушкоджень, про основні правила транспортування.

Студент повинен знати ($\alpha=II$): Загальні принципи надання ПДД. Ознаки життя і смерті. Етика та деонтологія при наданні ПДД. Види транспортування в залежності від характеру ушкодження. Принципи черговості транспортування при масових травмах.

Знати діагностувати термінальні стани (преагонія, агонія, клінічна смерть), біологічна смерть. Уявлення про фібриляцію та дефібриляцію серця. Уявлення про реанімацію та її завдання. Найпростіша серцево-легенева реанімація. Техніка штучної вентиляції легень (ШВЛ), масажу серця, методи. Тривалість та критерії ефективності серцево-легеневої реанімації. Організація реанімаційної служби. Уявлення про трахеостомію, конікотомію, інтубацію трахеї. Реанімаційний набір у поліклініці, аптеці та інших медичних закладах.

Студент повинен опанувати практичні навички ($\alpha=III$):

- Оволодіти методикою: "Серцево-легенева реанімація".
- Оволодіти методикою: "визначення ознак клінічної смерті".
- Оволодіти методикою: "Відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів за допомогою потрійного прийому Сафара".
- Оволодіти методикою: "Штучна вентиляція легень методом "з рота в рот".
- Оволодіти методикою: "Штучна вентиляція легень "з рота в ніс".
- Оволодіти методикою: "Штучна вентиляція легень за допомогою повітроводу".

- Оволодіти методикою: "Штучна вентиляція легень за допомогою дихального апарата".
- Оволодіти методикою: "Штучна вентиляція легень за допомогою мішка Амбу".
- Оволодіти методикою: "Непрямий масаж серця".
- Оволодіти методикою: "Проведення дефібриляції".

Студент повинен вміти (α=III):

- створювати раціональні положення потерпілому при його транспортуванні в лікувальну установу,
- користуватися санітарною лямкою та носилками,
- визначати ознаки зупинки дихання та кровообігу,
- первинні ознаки біологічної смерті,
- створювати умови для успішного проведення штучної вентиляції легень та масажу серця.
- вміти здійснювати ШВЛ (рот-рот, рот-ніс, дихальними мішками, через повітроводи).
- вміти здійснювати догляд за хворими, що перебувають у непритомному стані (закутування, зігрівання).

Тема 3. Підсумковий модульний модуль

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин				
		у тому числі				
		Усього	Аудиторні		Самостійна робота студента	Індивідуальна робота
			Лекції	Прак- тичні заняття		
1	2	3	4	5	6	
1.	Основні принципи загального та спеціального догляду за хворими хірургічного і травматологічного профілю. Поняття про гіпургію. Десмургія. Види пов'язок. Правила і техніка накладання пов'язок. Десмургія. Пов'язки на окремі частини тіла: на голову, на грудну клітку, на живіт, на верхні і нижні кінцівки. Кровотечі, визначення, класифікація. Методи тимчасової зупинки кровотеч на етапі першої долікарської допомоги. Поняття про кінцеву зупинку кровотеч. Помилки при зупинці кровотеч. Геморагічний шок. Перша долікарська допомога. Особливості її при внутрішніх кровотечах. Поняття про гемотрансфузію.	12	2	2	8	Робота у приймальному відділенні стаціонару, травм пункті
2.	Термінальні стани. Ознаки та діагностика клінічної, біологічної та соціальної смерті. Принципи і алгоритм надання першої долікарської допомоги. Шок і шоківі стани. Серцево-легенева реанімація. Загальні правила, техніка виконання. Критерії ефективності та помилки при СЛР.	8	2	2	4	
3.	Інфекційні хвороби. Принципи надання першої медичної допомоги при інфекційних хворобах	4			4	

	(менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД): діагностичні ознаки, посиндромна допомога - діарея, токсичний шок, гіпертермія, судомний синдром. Принципи гігієни, індивідуального захисту та безпеки.					
4.	Гострі психічні розлади та кризові стани. Психоз, порушення настрою, маніакально-депресивний психоз, тривожні стани. Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Загальні принципи і методи поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомлення хворих та першої медичної допомоги.	4			4	
5.	Невідкладні стани у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості дітей. Обструкція дихальних шляхів, астма, епіглотит, круп, бронхіт, фебрильні судоми, гіпертермія - діагностика й перша медична допомога. Особливості реанімації дітей.	4			4	Робота у приймальному відділенні стаціонару, травмпункті
6.	Невідкладні стани в акушерстві. Анатомо- фізіологічні особливості вагітних. Вагітність. Кровотечі, прееклампсія, еклампсія, розрив матки, відшарування плаценти, випадіння пуповини, загроза аборту, позаматкова вагітність, травма - розпізнавання, перша медична допомога. Транспортування вагітних. Пологи. Неонатальна реанімація. Фізіологія родів. Передвісники родів. Етапи та механізм пологів. Приймання нормальних самовільних пологів: матеріальне забезпечення, обробка пуповини та дитини.	4			4	

7.	Асептика, антисептика. Принципи асептики та антисептики при наданні першої долікарської допомоги	4			4	
8.	Переломи і вивихи. Діагностика. Перша долікарська допомога	4			4	
9.	Травма голови та хребта. Оцінка важкості травм голови. Спінальний шок. Принципи надання першої долікарської допомоги при травмі голови та хребта. Помилки при надання першої допомоги.	4			4	
10.	Травма грудної клітки, живота і тазу. Принципи надання першої долікарської допомоги при травмі грудної клітки, живота і тазу. Помилки при надання першої допомоги.	4			4	
11.	Рани, класифікація. Перша долікарська допомога при різних видах ран. Вогнепальні рани та мінно-вибухові ушкодження. Кусані рани. Особливості надання першої долікарської допомоги. Профілактика специфічної хірургічної інфекції (правець, сказ, газова гангрена).	4			4	
12.	Травма, травматизм. Класифікація травм. Організація надання першої долікарської допомоги при різних видах травм. Травматичний шок. Травма м'яких тканин. Краш-синдром. Правила і методи транспортної іммобілізації, як компонент першої долікарської допомоги при травмах. Особливості догляду за травмованими.	4			4	
13.	Опіки, відмороження, електротравма. Хімічні та радіаційні опіки. Особливості діагностики надання першої долікарської допомоги.	6		2	4	

14.	Гострі захворювання органів серцево-судинної та дихальної систем. Принципи діагностики та надання першої долікарської допомоги при інфаркті міокарда, аритміях, гіпертонічному кризі, бронхіальній астмі і набряку легень.	6		2	4	Робота у приймальному відділенні стаціонару, травмпункті
15.	Гострі хірургічні захворювання, об'єднані терміном "гострий живіт". Принципи діагностики та надання першої долікарської допомоги. Типові помилки на дошпитальному етапі.	6		2	4	
16.	Укуси тварин, змій, комах. ПДД при укусах твариною, хворою на сказ, змією, комахами.	6		2	4	
17.	Індивідуальна робота – підготовка огляду наукової літератури або проведення дослідження за однією з тем (за вибором)	10		2	8	
18.	Підсумковий модульний контроль	4		2	2	
	Всього годин	90	4	6	80	
	Кредитів ECTS		3			

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№	Тема лекції	Обсяг у годинах
1.	Вступна лекція. Значення першої долікарської допомоги. Загальні принципи та логіка надання першої долікарської допомоги у мирний, військовий час та при масових ураженнях. Принципи медичного сортування. Діагностичні та лікувальні алгоритми. Типові помилки. Десмургія. Десмургія. Матеріали, що застосовують для накладання пов'язок. Правила накладання бинтових, клейових, косинкових, пращеподібних пов'язок. Асептика та антисептика. Лікувальні процедури та догляд за хворими. Травматизм. Закриті пошкодження м'яких тканин. Пошкодження кісток і суглобів. Перша долікарська допомога при ушкодженнях та травмах. Невідкладні дії на місці одержання травми. Правила евакуації потерпілих. Методи іммобілізації, транспортування. Типові помилки. Рани м'яких тканин. Кровотеча і крововтрата. Кровотечі: класифікація, клініка, діагностика, методи і засоби тимчасової та кінцевої зупинки кровотеч.	2
2.	Основи реаніматології. Термінальні стани. Серцево-легенева реанімація. Перша долікарська допомога при гострих хірургічних та терапевтичних захворюваннях. Логіка дій при невідкладних акушерських станах, перша долікарська допомога при гострих станах у дітей. Типові помилки.	2

Всього	4

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Теми практичних занять	Кількість год
1.	Основні принципи загального та спеціального догляду за хворими хірургічного і травматологічного профілю. Поняття про гіпургію. Десмургія. Види пов'язок. Правила і техніка накладання пов'язок. Десмургія. Пов'язки на окремі частини тіла: на голову, на грудну клітку, на живіт, на верхні і нижні кінцівки. Кровотечі, визначення, класифікація. Методи тимчасової зупинки кровотеч на етапі першої долікарської допомоги. Поняття про кінцеву зупинку кровотеч. Помилки при зупинці кровотеч. Геморагічний шок. Перша долікарська допомога. Особливості її при внутрішніх кровотечах. Поняття про гемотрансфузію.	2
2.	Термінальні стани. Ознаки та діагностика клінічної, біологічної та соціальної смерті. Принципи і алгоритм надання першої долікарської допомоги. Шок і шоківі стани. Серцево-легенева реанімація. Загальні правила, техніка виконання. Критерії ефективності та помилки при СЛР.	2
	Підсумковий модульний контроль	2
	Всього	6

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Назва теми та зміст	Кількість годин	Види контролю
1.	Визначення основних показників гемодинаміки та дихання. Надання першої долікарської допомоги при інфаркті міокарда, аритміях, гіпертонічному кризі, бронхіальній астмі і набряку легень.	4	Поточний контроль на практичних заняттях та під час модульного контролю
2.	Застосування лікарських засобів. Парентеральне введення ліків	4	
3.	Інфекційні хвороби. Принципи надання першої медичної допомоги при інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД): діагностичні ознаки, посиндромна допомога - діарея, токсичний шок, гіпертермія, судомний синдром. Принципи гігієни, індивідуального захисту та безпеки.	4	
4.	Гострі психічні розлади та кризові стани. Психоз, порушення настрою, маніакально-депресивний психоз, тривожні стани. Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Загальні принципи і методи поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомилення хворих та першої медичної допомоги.	4	
5.	Невідкладні стани у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості дітей. Обструкція дихальних шляхів, астма, епіглотит, круп, бронхіт, фебрильні судоми, гіпертермія - діагностика й перша медична допомога. Особливості реанімації дітей.	4	

№	Назва теми та зміст	Кількість годин	Види контролю
6.	Невідкладні стани в акушерстві. Анатомо-фізіологічні особливості вагітних. Вагітність. Кровотечі, прееклампсія, еклампсія, розрив матки, відшарування плаценти, випадіння пуповини, загроза аборту, позаматкова вагітність, травма - розпізнавання, перша медична допомога. Транспортування вагітних. Пологи. Неонатальна реанімація. Фізіологія родів. Передвісники родів. Етапи та механізм пологів. Приймання нормальних самовільних пологів: матеріальне забезпечення, обробка пуповини та дитини.	4	Поточний контроль на практич них заняттях та під час модульного контролю
7.	Асептика, антисептика. Принципи асептики та антисептики при наданні першої долікарської допомоги	4	
8.	Переломи і вивихи. Діагностика. Перша долікарська допомога	4	
9.	Травма голови та хребта. Оцінка важкості травм голови. Спінальний шок. Принципи надання першої долікарської допомоги при травмі голови та хребта. Помилки при надання першої допомоги.	4	
10.	Травма грудної клітки, живота і тазу. Принципи надання першої долікарської допомоги при травмі грудної клітки, живота і тазу. Помилки при надання першої допомоги.	4	
11.	Рани, класифікація. Перша долікарська допомога при різних видах ран. Вогнепальні рани та мінно-вибухові ушкодження. Кусані рани. Особливості надання першої долікарської допомоги. Профілактика специфічної хірургічної інфекції (правець, сказ, газова гангрена).	4	
12.	Травма, травматизм. Класифікація травм. Організація надання першої долікарської допомоги при різних видах травм. Травматичний шок. Травма м'яких тканин. Краш-синдром. Правила і методи транспортної іммобілізації, як компонент першої долікарської допомоги при травмах. Особливості догляду за травмованими.	4	
13.	Тимчасове припинення артеріальної кровотечі (пальцеве притискання, максимальне згинання кінцівок, туга тампонада, накладання джгута-закрутки).	4	
14.	ПДД при внутрішніх кровотечах, кровотечах з носа, вуха. ПДД при значних кровотечах. Донорство в Україні.	4	
15.	Опіки, відмороження, електротравма. Хімічні та радіаційні опіки. Особливості діагностики надання першої долікарської допомоги.	4	

№	Назва теми та зміст	Кількість годин	Види контролю
16.	Гострі захворювання органів серцево-судинної та дихальної систем. Принципи діагностики та надання першої долікарської допомоги при інфаркті міокарда, аритміях, гіпертонічному кризі, бронхіальній астмі і набряку легень.	4	Поточний контроль на практич них заняттях та під час модульного контролю
17.	Гострі хірургічні захворювання, об'єднані терміном "гострий живіт". Принципи діагностики та надання першої долікарської допомоги. Типові помилки на дошпитальному етапі.	4	
18.	Укуси тварин, змій, комах. ПДД при укусах твариною, хворою на сказ, змією, комахами.	4	
19.	Індивідуальна робота – підготовка огляду наукової літератури або проведення дослідження за однією з тем (за вибором)	8	
	Всього	80	

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

При вивченні дисципліни передбачається виконання індивідуальних завдань у вигляді підготовки оглядів наукової літератури і рефератів з поглибленим вивченням актуальних тем за вибором, створення наочних засобів навчання, виступів на конференціях, проведенні індивідуальних наукових досліджень в студентських наукових гуртках, участі у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни і всеукраїнському конкурсі з практичних навичок надання невідкладної допомоги. Створення слайдів за тематичним планом тощо.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента (ІСРС) залежить від її обсягу і значимості, але не більше 6 балів за модуль загалом. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

1. Підготовка ілюстративних матеріалів за тематикою практичних занять (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графлогічні схеми практичних занять).

2. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення із доповіддю на практичному занятті:

- Екстрена і планова профілактика правця
- Ускладнення при місцевій анестезії: причини, клініка, невідкладна допомога, попередження
- Сучасні засоби для транспортної іммобілізації
- Сучасні методи стерилізації хірургічного інструментарію
- Лікування вогнепальних ран
- Поняття про місцеву та загальну хірургічну інфекцію, принципи діагностики і лікування
- Невідкладні стани в акушерстві. Анатомо-фізіологічні особливості вагітних. Вагітність. Кровотечі, прееклампсія, еклампсія, розрив матки, відшарування плаценти, випадіння пуповини, загроза абортів, позаматкова вагітність, травма розпізнавання, перша медична допомога. Транспортування вагітних. Пологи. Неонатальна реанімація. Фізіологія родів. Передвісники родів. Етапи та механізм пологів. Приймання нормальних самовільних пологів: матеріальне забезпечення, обробка пуповини та дитини.
- Невідкладні стани у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості дітей. Обструкція дихальних шляхів, астма, епіглотит, круп, бронхіт, фебрильні судоми, гіпертермія – діагностика й перша медична допомога. Особливості реанімації дітей.
- Інфекційні хвороби. Принципи надання першої медичної допомоги при інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД): діагностичні ознаки, посиндромна допомога – діарея, токсичний шок, гіпертермія, судомний синдром. Принципи гігієни, індивідуального захисту та безпеки.
- Гострі психічні розлади та кризові стани. Психоз, порушення настрою, маніакально-депресивний психоз, тривожні стани. Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Загальні принципи і методи поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомлення хворих та першої медичної допомоги.
- Екогенні чинники, катастрофи та стихійні лиха: визначення, причини, епідеміологія невідкладних станів. Фізіологія терморегуляції. Гіпотермія, гіпертермія, сонячний удар, тепловий удар, утоплення в прісній та солоній воді, загальне охолодження, замерзання, ураження блискавкою, інтоксикації при укусах комах, змій, павуків, морських безхребетних – клінічні прояви та перша медична допомога.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Значення деонтології в практичній діяльності медичних та фармацевтичних працівників.
2. Деонтологічні аспекти догляду за хворими.
3. Види антисептики.
4. Класифікація антисептиків.
5. Асептика. Методи стерилізації інструментарію і підручних засобів.
6. Догляд за хворими та потерпілими.
7. Методики виконання лікувальних процедур: вимірювання температури тіла, артеріального тиску та пульсу.
8. Методики виконання лікувальних процедур: постановка медичних банок і гірчичників, п'явок, пузиря з льодом, грілки і компресів.
9. Техніка виконання внутрішньом'язових, внутрішньовенних та підшкірних ін'єкцій.
10. Основні види перев'язного матеріалу і види пов'язок.
11. Типи м'яких пов'язок. Правила накладення і зняття м'яких бинтових пов'язок.
12. Класифікація, клінічна картина ран м'яких тканин.
13. Перша долікарська допомога потерпілим з пораненнями м'яких тканин.
14. Причини, класифікація, клінічна картина кровотеч.
15. Методи зупинки кровотеч.
16. Клінічна картина крововтрати.
17. Перша долікарська допомога потерпілим із крововтратою.
18. Визначення груп крові.
19. Методи переливання крові.
20. Ускладнення і наслідки кровотеч.
21. Класифікація і клініка термічних опіків.
22. Визначення площі опіків.
23. Патогенез і клініка опікової хвороби.
24. Перша допомога при термічних опіках.
25. Клініка і перша долікарська допомога при хімічних опіках.
26. Клініка і перша долікарська допомога при променевиких опіках.
27. Класифікація і клініка відморожень.
28. Перша долікарська допомога при відмороженнях.
29. Клінічна картина загального охолодження. Перша долікарська допомога при охолодженні.
30. Клініка і перша долікарська допомога при ураженні електричним струмом.
31. Клініка і перша долікарська допомога при ураженні блискавкою.
32. Клініка і перша долікарська допомога при сонячному і тепловому ударі.
33. Класифікація пошкоджень грудної клітки.
34. Струс грудної клітки. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
35. Зтискання грудної клітки. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
36. Переломи ребер і грудини. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
37. Клінічні ознаки і перша долікарська допомога при пневмотораксі.
38. Гемоторакс. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
39. Класифікація раньової інфекції. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
40. Панарицій. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
41. Мастит. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
42. Флебїт. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
43. Лімфаденїт. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
44. Остеомієліт. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
45. Гнійний артрит. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
46. Бешиха. Клінічна картина. Перша долікарська допомога.
47. Клінічна картина і перша долікарська допомога при гострому апендициті.
48. Клінічна картина і перша долікарська допомога при гострому холециститі.

49. Клінічна картина і перша долікарська допомога при проривній виразці шлунка і дванадцятипалої кишки.
50. Клінічна картина і перша долікарська допомога при защемленій грижі.
51. Клінічна картина і перша долікарська допомога при кишковій непрохідності.
52. Клінічна картина і перша долікарська допомога при перитоніті.
53. Класифікація і клінічна картина термінальних станів.
54. Види зупинки кровообігу.
55. Методи оживлення організму.
56. Класифікація шоку. Гіповолемічний шок: причини, клінічна картина і перша долікарська допомога.
57. Анафілактичний, кардіогенний та інфекційно-токсичний шок: причини, клінічна картина і перша долікарська допомога.
58. Клінічна картина і перша долікарська допомога при утопленні.
59. Клінічна картина і перша долікарська допомога при стенокардії.
60. Клінічна картина і перша долікарська допомога при інфаркті міокарда.
61. Клінічна картина і перша долікарська допомога при гіпертонічному кризі.
62. Клінічна картина і перша долікарська допомога при бронхіальній астмі.
63. Перша долікарська допомога при інсультах.
64. Клінічна картина і перша долікарська допомога при епілепсії.
65. Клінічна картина і перша долікарська допомога при цукровому діабеті.
66. Діабетична і гіпоглікемічна коми: причини, клінічна картина і перша долікарська допомога.
67. Фізіологія і періоди пологів. Ознаки пологів, що раптово почалися.
68. Перша долікарська допомога при пологах. Догляд за матір'ю та дитиною після пологів.
69. Загальна характеристика і принципи надання першої долікарської допомоги при отруєннях.
70. Отруєння лікарськими препаратами: барбітуратами, психотропними засобами, наркотиками, нейролептиками, транквілізаторами, антидепресантами, психостимуляторами, аналептиками, М-холінолітиками, гангліоблокаторами.
71. Отруєння алкоголем. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
72. Отруєння неорганічними кислотами. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
73. Отруєння їдкими основами. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
74. Отруєння кров'яними отрутами. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
75. Отруєння оксидом вуглецю. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
76. Отруєння гемолітичними отрутами. Клініка і перша долікарська допомога.
77. Отруєння сполуками важких металів і миш'яку. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
78. Отруєння рослинними отрутами. Клініка і перша долікарська допомога.
79. Харчові отруєння. Клінічна картина і перша долікарська допомога.
80. Гострі отруєння, викликані укусами тварин. Клінічна картина і перша долікарська допомога.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Використання індивідуального перев'язувального пакета.
2. Накладання матерчатого, гумового, стрічкового або трубчатого джгута.
3. Техніка закритого масажу серця.
4. Притиснення артерій у типових місцях з метою зупинки кровотечі (скроневої, загальної, сонної, підключичної, плечевої, стегнової, артерії очеревинної аорти).
5. Проведення штучного дихання.
6. Уміння користуватися кисневим балоном.
7. Вимірювання артеріального тиску, визначення частоти і сили пульсу.
8. Уміння користуватися роторозширювачем і повітрепроводом.
9. Накладання транспортних шин (імпровізованих, стандартних).
10. Участь у перев'язуванні хворих з опіками.

11. Перев'язування ран.
12. Підшкірні, внутрішньошкірні та внутрішньом'язові ін'єкції.
13. Переодягнення потерпілих та їх транспортування.
14. Надання ПДД при:
  - переломах (закритих та відкритих);
  - вивихах;
  - травматичному шоці;
  - синдромі тривалого роздавлювання;
  - термічних опіках;
  - хімічних опіках;
  - обмороженні;
  - ураженні електрострумом;
  - ураженні блискавкою;
  - проникаючих пораненнях черепа;
  - переломах кісток голови;
  - черепно-мозкові травми;
  - пневмотораксі;
  - анафілактичному шоці;
  - носовій, легеневій, шлункових кровотечах;
  - при ушкодженні магістральних судин шийі;
  - парезі кишківника;
  - “гострому животі”;
  - зупинці дихання та серця;
  - гострій затримці сечі;
  - напади ниркової коліки;
  - переломах хребта;
  - при переломах кісток тазу;
  - сторонніх тілах у вусі, носі, гортані, горлі, дихальних шляхах.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Проведення підсумкового контролю включає контроль теоретичної та практичної підготовки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав *не менше 50 балів.*

Підсумковий контроль теоретичних знань, набутих практичних навичок та вмінь проводять в три етапи.

I етап – тестовий комп'ютерний контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонуються 30 тестів, які оцінюються в 1 бал за кожний тест.

II етап - перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок.

III етап – розв'язування ситуаційних задач (2) або індивідуальна контрольна письмова робота, яка містить 10 контрольних запитань.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час модульного контролю складає 80, причому максимальна кількість балів за демонстрацію виконання практичної навички складає 30 балів (практичну навичку виконано методично вірно - 30 балів, виконано з недоліком, виправленим студентом самостійно - 25 балів, виправлено студентом після зауваження викладача - 20 балів, не виконано - 0 балів), за вирішення ситуаційних задач - 20 (10 балів за кожну задачу), за відповідь на питання тест-контролю - 30 балів. Модульний контроль зараховується студентові, якщо за результатами тестування він набрав не менше 20 балів, вирішив не менше 1 ситуаційної задачі (10 балів) та за виконання практичної навички отримав не менше 20 балів.

Мінімальна сумарна оцінка за підсумковий модульний контроль - 50 балів.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі теми змістовного модуля з дисципліни.

Оцінка за кожний модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні практичних навичок відповідно до переліку, визначеного програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%) за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей під час кожного з практичних занять та під час самостійної роботи. Для контролю застосовують наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: контроль виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач, тест-контроль теоретичної підготовки.

Поточне оцінювання студентів по відповідних темах проводять за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінку "ВІДМІННО" виставляють у випадку, коли студент знає програму в повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності;

Оцінку "ДОБРЕ" виставляють за умови, коли студент знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках;

Оцінку "ЗАДОВІЛЬНО" виставляють студентові на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінку "НЕЗАДОВІЛЬНО" виставляють у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам "задовільної оцінки".

Оцінку "НЕЗАДОВІЛЬНО" виставляють у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам "задовільної оцінки".

Модуль з дисципліни «Перша долікарська дорога з ознайомчою медичною практикою» (2 практичних занять): оцінка "відмінно" – 57 балів, оцінка "добре" – 46,5 балів, оцінка "задовільно" – 36 балів, оцінка "незадовільно" - 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, дорівнює 120 балів. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті: $2 \times 57 = 114$ балів + 6 балів за ІРС = 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "задовільно" на кожному занятті: $2 \times 36 = 72$ бали.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму та отримали за поточну діяльність не менше 72 бали.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які:

- відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття;
- одержали на аудиторних навчальних заняттях позитивні оцінки («5», «4», «3»);
- при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.
- отримали не менше 60,5% за тестовий контроль (контролюючий режим) з бази тестових завдань дисципліни «Перша долікарська допомога» в online режимі на сервері дистанційного навчання середовища «Moodle»

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3	2 (№№ 1-2) ПМК (№3)	2	57	46,5	36	0	6	72

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час модульного контролю складає **80**, причому максимальна кількість балів за демонстрацію виконання практичної навички складає 30 балів (практичну навичку виконано методично вірно - 30 балів, виконано з недоліком, виправленим студентом самостійно - 25 балів, виправлено студентом після зауваження викладача - 20 балів, не виконано - 0 балів), за вирішення ситуаційних задач - 20 (10 балів за кожну задачу), за відповідь на питання тест-контролю - 30 балів. Модульний контроль зараховується студентові, якщо за результатами тестування він набрав не менше 20 балів, вирішив не менше 1 ситуаційної задачі (10 балів) та за виконання практичної навички отримав не менше 20 балів. Мінімальна сумарна оцінка за підсумковий модульний контроль - 50 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент (поточна навчальна діяльність та підсумковий модульний контроль), становить 200 балів.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижченаведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«A»	Найкращі 10 % студентів
«B»	Наступні 25 % студентів
«C»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«E»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться деканатами для студентів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але які не отримали оцінку «зараховано». Ця категорія студентів має право на перескладання заліку.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення дисципліни.

Студенти, які набрали кількість балів з дисципліни, що відповідає оцінці «не зараховано» (за рейтингом деканату оцінки «FX», «F»), не вносяться до переліку студентів, що ранжуються в деканатах, навіть після перескладання заліку з дисципліни і отримання оцінки «зараховано». Такі студенти після перескладання автоматично в рейтингах деканатів отримують оцінку «E».

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Основи першої долікарської допомоги. Навчально-методичний посібник./ За ред. Зуб Л.О., Сидорчука Р.І., Федіва О.І – Чернівці: Буковинський державний медичний університет, 2013. -359 с.
2. Швед М.І. Екстрена медична допомога : підручник / [М. І. Швед, А. А. Гудима, С. М. Геряк та ін.]; за ред. М. І. Шведа. - Тернопіль : ТДМУ, 2015. - 420 с.
3. Дужий І.Д. Перша допомога при невідкладних станах : навчальний посібник / І.Д. Дужий,

- О.В. Кравець ; Сумський державний університет. - Суми : Сумський державний університет, 2014. - 212 с.: іл., табл.
4. Екстрена медична допомога: догоспітальний етап, алгоритми маніпуляції (базовий рівень). / Г.Г. Рошчін, А.А. Гудима, В.Ю. Кузьмін та ін. - К., 2012. - 84 с.
  5. Перша долікарська допомога: підручник/під ред. В.П. Андрющенко. Ю.Ф. Кушта, Д.В. Андрющенко - Львів: ЛНМУ. - 2011. - 351 с.

Допоміжна

1. Савка Л.С., Разінкова Л.І., Коплик А.Ф., Коцар О.І., Аленіч О.І. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч. посіб. / За ред. Л.М.Ковальчука, О.В. Кононова. — К.: Медицина, 2009. — 480 с.
2. Нетяженко В.З., Шуліпенко І.М., Дідківська Л.А. Догляд за хворими (загальний і спеціальний з основами медсестринської техніки): підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації. — К.: Здоров'я, 2013. - 591 с.
3. Основи догляду за хірургічними хворими: навчально-методичний посібник для студентів ВМНЗ IV рівня акредитації / Шумейко І.А., Лігоненко О.В., Чорна І.О., Зубаха А.Б., Дігтяр І.І., Стороженко О.В. - Полтава, 2015. - 160 с.
4. Алгоритми надання невідкладної допомоги при критичних станах / За ред. І.І. Тітова. - Вінниця:Нова Книга, 2012. - 344 с.
5. Алгоритми лікувальної тактики хворих з холодовою травмою, відмороженням окремих ділянок сегментів тіла (Методичні рекомендації). / Козинець Г.П., Гур'єв С.О., Рошчін Г.Г. та співавт. // ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України». Київ. 2014, 40 с.
6. Боднар Г. В. Паліативна медична допомога / Г.В. Боднар, І.С. Вітенко, О.Ю. Попович. — Донецьк: Донеччина, 2004. — 80 с.
7. Буянов В.М., Нестеренко Ю.А. Первая медицинская помощь: Учебник. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во Медицина, 2013. – 224 с.
8. Віничук С.В. Неврологія : Підручник. — К.: Здоров'я, 2008. — 664 с.
9. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / [В. Ф. Москаленко, О. П. Гульчій, Т. С. Грузева та ін.]. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 559 с.
10. Домедична допомога в умовах бойових дій: Методичний посібник / В. Д. Юрченко, В. О. Крилюк, А. А. Гудима та ін. - К.: Середняк Т. К., 2014, - 80 с.
11. Екстрена медична допомога (гострі серцеві стани) / Г.Г. Рошчін, О.М. Пархоменко, В.О. Крилюк та ін.: за ред. Г.Г. Рошчина. - К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2011. - 159 с.
12. Желіба М.Д., Хіміч С.Д. Загальна хірургія. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
13. Кондратенко П.Г. Хірургія : Підручник. — К.: Медицина, 2009. — 968 с.
14. Лисенко Б.П., Шейко В.Д., Хіміч С.Д. Хірургія : Підручник. — К.: ВСВ Медицина, 2010. — 712 с.
15. Медсестринська етика і деонтологія: підручник / Н.М. Касевич. – К., 2010. – 200 с.
16. Медсестринський догляд за пацієнтом: Стандарти медсестринських процедур, маніпуляцій та планів догляду і навчання: навч. посіб. / І.Я.Губенко, О.Т.Шевченко, Л.П.Бразалій, В.Г.Апшай. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
17. Надання невідкладної допомоги при розвитку термінальних станів на догоспітальному етапі. / Винник Н.І., Лавренко О.С., Ткач Л.І. та співав. // ВДНЗУ - «Українська медична стоматологічна академія» Полтавська міська клінічна станція швидкої медичної допомоги. 2008, 145 с.
18. Паліативна медицина: підручник / В.Й. Шатило, П.В. Яворський. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 200 с.
19. Первая доврачебная помощь: Учебник для студентов высших учебных заведений /Б.А.Самура, В.Ф.Черных, И.В.Киреев, Б.Б.Самура. – Харьков: Изд-во НФаУ; Золотые страницы, 2012. – 340 с.
20. Роздольський І.В. Невідкладні стани в хірургії: підручник, 2-ге вид., стер. — К.: Медицина,

2009. — 144 с.

21. Тарасов А.Н., Гордиенко Е.А. Неотложная доврачебная помощь при сердечно-сосудистых заболеваниях. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 2012. – 240 с.
22. Тарасюк В.С., Матвійчук М.В., Паламар М.В., Поляруш В.В., Корольова Н.Д., Подолян В.М. Малик С.Л., Кривецька Н.В. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на до госпітального етапі в умовах надзвичайних ситуацій. — К.: Медицина, 2015.
23. Хірургія / Хіміч С.Д., Герич І.Д., Сипливий В.О. та ін.; за ред. С.Д. Хіміча. — К.: Здоров'я, 2004.
24. Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.Б. Білоус, Г.Й. Путинцева. — К.: Медицина, 2010. — 400 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://moodle.bsmu.edu.ua/> Дистанційне середовище "MOODLE" БДМУ. – Дисципліна "Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою". – Методичні вказівки. Конспекти. Ситуаційні задачі. Тести для самоконтролю. Аудіо- та відеоматеріали, мультимедійні презентації.
2. Навчальна програма «Військові медики на полі бою» www.medsanbat.info Київ, Україна 2015 р.
3. Навчальний центр 44. База знань. <http://www.44c.in.ua/> Київ, Україна 2015 р.
4. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги [Електронний ресурс] / Закон України від 07.07.2011 р. № 3611-VI. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3611-17>
5. Про порядок організації мультидисциплінарного підходу з надання соціальних послуг у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства соціальної політики України від 26.12.2011 р. №568. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-porjadok-organizaciyi-multidisciplinarnogo-pidhodu-z-nad-doc92695.html>.
6. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я – 2020: український вимір» [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. №1164. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-%FO>.
7. Про штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров'я [Електронний ресурс] / Наказ МОЗ України від 23.02.2000 р. №33. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20000223_33n.html.
8. EAPC Atlas of Palliative Care in Europe [Electronic resource]/ [C. Centeno, D. Clark, T. Lynch et al.] – Houston : IAPHC Press, 2007. – 340 p. – Access mode: <http://www.eapc-taskforce-development.eu/documents/taskforce/ATLAS-EAPC-2007.pdf>.
9. Recommendation Rec (2003) 24 of the Committee of Ministers to member states on the organisation of palliative care [Electronic resource] / Council of Europe. – 2003. - Access mode:
10. [http://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec\(2003\)24_en.pdf](http://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec(2003)24_en.pdf).
11. Recommendations of the European Association for Palliative Care (EAPC) For the Development of Undergraduate Curricula in Palliative Medicine At European Medical Schools [Electronic resource]: report of the EAPC Steering Group on Medical Education and Training in Palliative Care. - Edition 2013. - Access mode:
12. https://mail.rambler.ru/m/folder/INBOX/7271.2/download/id/EAPC_UndergraduateCurriculumU_pdate2013.pdf
13. White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe [Electronic resource]/ Recommendations from the European Association for Palliative Care. Part I // Eur. J of Palliative Care. – 2009. – # 16 (6). - Access mode:
14. <http://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=f63pXXzVNEY%3D&tabid=735>.
15. White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe [Electronic resource] / Recommendations from the European Association for Palliative Care. Part II // Eur. J

of Palliative Care. – 2010. – # 17 (1). - Access mode:
<http://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=f63pXXzVNEY%3D&tabid=735>.

16. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
17. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
18. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
19. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>,
www.osvita.com.
20. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
21. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
22. Міністерство охорони здоров'я <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
23. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
24. 9 Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
25. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
<http://www.nau.ua>
26. American Heart Association <https://www.onlineaha.org/>
27. British Heart Foundation <https://www.bhf.org.uk/>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Хомко Олег Йосипович, кандидат медичних наук, доцент
2. Борейко Лілія Дмитрівна, кандидат медичних наук, доцент